

Hang Mạc Cao - kho tàng nghệ thuật vô giá, chứng nhân của cung đường tơ lụa

ISSN: 2734-9195 14:39 05/11/2025

Việc phát hiện ra Hang động Thư viện Mạc Cao vào năm 1990, cùng với hàng ngàn bản thảo và di vật chứa trong đó, được ca ngợi là một trong những khám phá vĩ đại nhất thế giới về văn hóa phương Đông cổ đại.

Bài & Ảnh: **Cát Khánh**

Quần thể Hang Mạc Cao (Mogao Grottoes) nằm ẩn mình giữa sa mạc Gobi rộng lớn, tại Đôn Hoàng điểm cuối phía tây của Hành lang Hà Tây huyền thoại, nằm ở tỉnh Cam Túc, Trung Quốc không chỉ là di sản văn hóa thế giới được UNESCO công nhận mà còn là một kỳ quan nghệ thuật và lịch sử vô song của nhân loại.

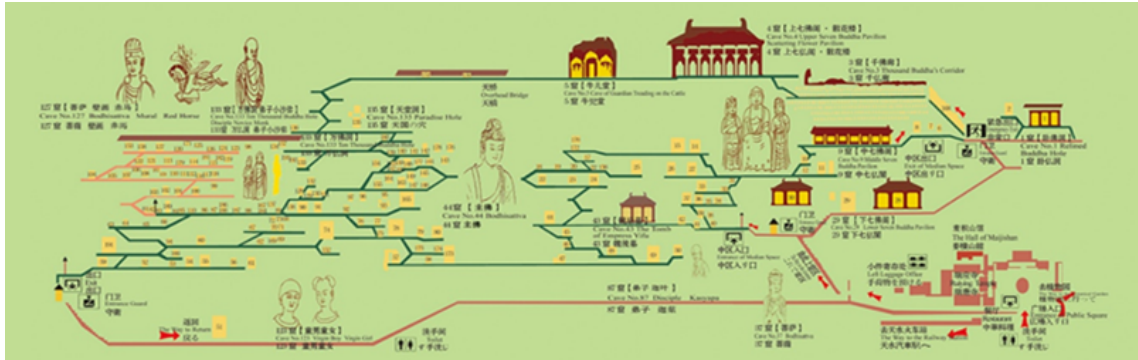
Được tạo tác liên tục trong khoảng 1000 năm, từ thời kỳ Thập Lục Quốc đến thời nhà Nguyên, quần thể hang động này là một minh chứng sống động cho sự giao thoa văn hóa rực rỡ dọc theo Con đường tơ lụa cổ đại, mời gọi du khách từ khắp nơi trên thế giới đến khám phá và chiêm ngưỡng.

Hành trình ngàn năm lịch sử và nghệ thuật

Hang Mạc Cao, còn được mệnh danh là "*Động Ngàn Phật*", là một kỳ tích kiến trúc và nghệ thuật được tạo bởi bàn tay tài hoa của các nhà sư và nghệ nhân cổ đại. Họ đã kiên trì đục đẽo hàng trăm hang động trên vách đá sa thạch, biến

những vách núi khô cằn thành một bảo tàng nghệ thuật khổng lồ, nơi lưu giữ những giá trị văn hóa và tâm linh sâu sắc. Khởi công vào năm 366 sau Công nguyên, dưới thời Tiền Tần của Thập Lục Quốc, công trình vĩ đại này đã được tiếp nối và phát triển qua nhiều triều đại thịnh vượng như Bắc Triều, Tùy, Đường, Ngũ Đại, Tây Hạ và Nguyên, mỗi thời kỳ đều để lại dấu ấn riêng biệt, tạo nên một bức tranh đa sắc màu về sự phát triển của nghệ thuật Phật giáo Trung Quốc.

Ngày nay, Hang Mạc Cao sở hữu 735 hang động, trong đó 492 hang động ở phần phía nam là nơi diễn ra các hoạt động thờ cúng Phật giáo, trong khi 243 hang động ở phần phía bắc chủ yếu là nơi ở của các nhà sư và thợ thủ công. Tổng cộng, quần thể này lưu giữ hơn 45.000 mét vuông tranh tường, hơn 2.400 tác phẩm điêu khắc sơn dầu và năm mái vòm hang động bằng gỗ quý giá từ thời Đường và Tống. Đây thực sự là một thế giới thu nhỏ, phản ánh toàn diện sự phát triển và tiến hóa của nghệ thuật hang động Trung Quốc, với vị thế lịch sử cao quý không thể phủ nhận.

Kiến trúc, điêu khắc và tranh tường: một tuyệt tác ba chiều

Hang Mạc Cao không chỉ đơn thuần là một tập hợp các hang động, đó là một hình thức nghệ thuật ba chiều độc đáo, kết hợp hài hòa giữa kiến trúc, điêu khắc và tranh tường. Mỗi hang động là một không gian thiêng liêng, nơi các hình ảnh Phật giáo được vẽ và điêu khắc cùng các mô tả kinh Phật, đóng vai trò là nơi thực hành, chiêm nghiệm và thờ cúng Phật giáo.

Các tác phẩm điêu khắc trong hang động vô cùng đa dạng về biểu cảm, từ những bức tượng Phật uy nghi, trầm mặc đến những vị Bồ Tát từ bi, hiền hậu, hay những vị Hộ pháp dũng mãnh. Mỗi bức tượng đều được tạo tác tỉ mỉ, thể hiện sự tinh xảo trong kỹ thuật và chiều sâu trong tư tưởng Phật giáo.

Tuy nhiên, điểm nhấn nổi bật nhất của Hang Mạc Cao chính là những bức tranh tường sống động và đầy màu sắc. Chúng không chỉ khắc họa các chủ đề tôn giáo như câu chuyện về cuộc đời Đức Phật, các cảnh giới Niết bàn, hay các vị thần hộ mệnh, mà còn tái hiện một cách chân thực các nhân vật lịch sử, phong tục tập quán và cảnh đời thường của người dân cổ đại.

Hang số 285 là hang động có niên đại sớm nhất trong số các hang động Đôn Hoàng, được xây dựng vào thời kỳ Đại Đồng ở Tây Ngụy. Trung tâm trần nhà làm nổi bật thiết kế ô dù, trong khi bốn sườn được bao phủ bằng hình ảnh từ thần thoại Trung Quốc như các vị thần truyền thống của Trung Quốc và những người bảo vệ luật Phật giáo, Mani Pearl, chiến binh bảo vệ, apsaras, thần Sấm, thú cát tường... Ba vị Phật ngồi được vẽ trên khoảng không phía trên lối vào ở bức tường phía đông. Ở cả hai phía nam và bắc của lối vào đều có một cảnh thuyết pháp cỡ lớn. Lốp trên cùng của trần hành lang cho thấy dấu vết của vị Bồ tát trong tư thế kim cương được vẽ vào thời Trung Đường.

Hang 303 với trụ cột trung tâm có hình dạng giống như Núi Tu Di, bao gồm phần trên của một ngôi bảo tháp tròn bảy tầng ngược và một ngai vàng vuông hai bậc trên mặt đất. Sáu tầng trên cùng được trang trí bằng các tượng Phật nhỏ đúc và tầng thấp nhất chứa một hoa sen với bốn con rồng quanh cuống sen. Một hốc được đào ra ở mỗi bên của ngai vàng. Hốc vòm ở phía đông chứa các bức tượng của một vị Phật và hai vị đệ tử A Nan, Ca Diếp.

Hang 302 từ thời nhà Tùy chứa đựng một trong những cảnh giao lưu văn hóa cổ xưa và sống động nhất dọc theo Con đường Tơ lụa, mô tả một đoàn thương mại điển hình với những con lạc đà kéo xe.

Hang 23 và 156 từ thời nhà Đường lần lượt khắc họa hình ảnh người làm ruộng và binh lính diễu hành, trong khi Hang 61 từ thời nhà Tống mô tả khu danh lam thắng cảnh Ngũ Đài Sơn nổi tiếng, phản ánh nghệ thuật vẽ bản đồ thời kỳ đầu của Trung Quốc, với núi non, sông ngòi, thành phố, đền chùa, đường xá và đoàn lữ hành được khắc họa tỉ mỉ.

Những bức tranh này không chỉ là tác phẩm nghệ thuật mà còn là nguồn tư liệu quý giá, khắc họa sống động nhiều khía cạnh của nền kinh tế, văn hóa, nghệ thuật, tôn giáo, quan hệ dân tộc và trang phục thường ngày ở miền Tây Trung Quốc.

Con đường tơ lụa và sự giao thoa văn hóa

Hang Mạc Cao là một minh chứng hùng hồn cho vai trò của Con đường Tơ lụa trong việc thúc đẩy sự giao lưu và đối thoại giữa các nền văn minh. Phong cách nghệ thuật độc đáo của Đôn Hoàng không chỉ là sự kết hợp giữa truyền thống nghệ thuật Hán Trung với phong tục Ấn Độ và Gandharan cổ đại, mà còn là sự giao thoa giữa nghệ thuật của các dân tộc thiểu số Thổ Nhĩ Kỳ, Tây Tạng cổ đại và Trung Quốc. Sự hòa quyện này đã tạo nên những kiệt tác nghệ thuật chưa từng có, phản ánh một thời kỳ vàng son của sự trao đổi văn hóa và tri thức.

Việc phát hiện ra Hang động Thư viện Mạc Cao vào năm 1990, cùng với hàng ngàn bản thảo và di vật chứa trong đó, được ca ngợi là một trong những khám phá vĩ đại nhất thế giới về văn hóa phương Đông cổ đại. Di sản quan trọng này cung cấp tài liệu tham khảo quý giá để nghiên cứu lịch sử phức tạp của Trung Quốc cổ đại và Trung Á, mở ra cánh cửa hiểu biết sâu sắc hơn về sự phát triển của các nền văn minh.

Giá trị lịch sử và di sản thế giới

Với giá trị lịch sử vô song và ý nghĩa văn hóa sâu sắc, Hang Mạc Cao đã được công nhận là một trong ba hang động lớn nhất Trung Quốc, cùng với Hang động Vân Cương ở Đại Đồng, Sơn Tây và Hang động Long Môn ở Lạc Dương, Hà Nam. Năm 1961, Quốc vụ viện Trung quốc đã công bố Hang động Mạc Cao và Hang động Ngọc Lâm là các đơn vị bảo vệ di tích văn hóa trọng điểm quốc gia. Đặc biệt, vào năm 1987, Hang động Mạc Cao đã vinh dự được UNESCO công nhận là Di sản Văn hóa Thế giới, khẳng định vị thế đặc biệt của nó trong kho tàng di sản của nhân loại.

Đối với những ai đam mê lịch sử, nghệ thuật, văn hóa và Phật giáo, Hang Mạc Cao là một điểm đến không thể bỏ qua. Mỗi hang động, mỗi bức tranh, mỗi tác phẩm điêu khắc đều kể một câu chuyện về quá khứ huy hoàng, về sự sáng tạo không ngừng của con người và về sự giao thoa văn hóa đã định hình nên thế giới chúng ta ngày nay. Đến thăm Hang Mạc Cao không chỉ là một chuyến du

lịch mà còn là một hành trình khám phá tâm linh, một trải nghiệm sâu sắc về di sản văn hóa phong phú của Trung Quốc và toàn cầu.

Hãy tưởng tượng bạn đang đứng trước những vách đá sừng sững, chiêm ngưỡng những bức tranh tường rực rỡ màu sắc đã tồn tại hàng ngàn năm, cảm nhận sự tĩnh lặng và linh thiêng của một nơi từng là trung tâm tu hành và nghệ thuật.

Hang Mạc Cao không chỉ là một điểm đến du lịch, mà còn là một cánh cửa mở ra thế giới cổ đại, nơi bạn có thể chạm vào lịch sử, cảm nhận nghệ thuật và suy ngẫm về những giá trị tâm linh vượt thời gian.

Đừng bỏ lỡ cơ hội ghé thăm Hang Mạc Cao, để trải nghiệm sự hùng vĩ và vẻ đẹp của di sản văn hóa độc đáo này. Chắc chắn, chuyến đi đến Đôn Hoàng và khám phá Hang Mạc Cao sẽ là một kỷ niệm khó quên, làm phong phú thêm tâm hồn và mở rộng tầm nhìn của bạn về thế giới.

Bài & Ảnh: **Cát Khánh**